Лазаріді Максим. Методичні засади реконфігурації аналітичного забезпечення управління фінансовими ресурсами аграрних підприємств в умовах інформаційної асиметрії. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2026. Випуск 2. С. 66-75.
DOI: https://doi.org/10.35774/ibo2026.02.066

УДК УДК 631.162:336.64
JEL Classification M41, G32, Q14

Лазаріді Максим
аспірант кафедри статистики та економічного аналізу
Національний університет біоресурсів і природокористування
м. Київ, Україна
E-mail: lazaridi_m@nubip.edu.ua;
ORCID: 0009-0001-5464-8190

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ РЕКОНФІГУРАЦІЇ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АСИМЕТРІЇ

Анотація

Вступ. *Сучасні трансформації аграрного сектору України, зумовлені воєнно-економічними шоками, вимагають кардинального перегляду підходів до формування інформаційного базису менеджменту. Класичні ретроспективні моделі аналізу фінансових ресурсів втрачають ефективність через високий рівень невизначеності та інформаційної асиметрії між суб'єктами ринку.*

Методи. *У дослідженні використано комплекс наукових методів: системно-структурний аналіз – для декомпозиції елементів капіталу; статистично-економічний аналіз даних Державної служби статистики України за 2018–2024 роки (у млн грн) – для ідентифікації структурних зрушень у витратах, активах, валовій доданій вартості (ВДВ) та рентабельності; методи моделювання – для обґрунтування предиктивно-ситуаційної архітектури аналітичного забезпечення.*

Результати. *Доведено наявність глибоких структурних деформацій в агросекторі України, викликаних інформаційною асиметрією: перманентно високу матеріаломісткість виробництва (78,0% у 2024 р.), падіння рентабельності до 11,2–14,1% та вимушене зміщення балансу капіталу в бік оборотних активів (66,8% або 927 953 млн грн у 2024 р.), що за класичного аналізу створює ілюзію високої ліквідності, але насправді є пасткою іммобілізації ресурсів. Обґрунтовано методичні засади реконфігурації аналітичного забезпечення через інтеграцію Big Data, алгоритмів стрес-тестування витрат та моделювання динамічного Value-at-Risk (VaR) для оборотного капіталу, що дозволяє нівелювати часові та просторові розриви в оцінці ризиків зовнішніми та внутрішніми стейкхолдерами.*

Перспективи. *Подальші дослідження мають бути спрямовані на адаптацію розробленої матриці до практичної діяльності аграрних підприємств з метою оперативного виявлення прихованих ризиків іммобілізації оборотного капіталу.*

Ключові слова*: фінансові ресурси, аграрні підприємства, інформаційна асиметрія, реконфігурація аналітичного забезпечення, оборотний капітал, пастка ліквідності, іммобілізація ресурсів.*

© Лазаріді Максим, 2026

Вступ.

Економічні реалії, в яких функціонують вітчизняні аграрні підприємства протягом 2018–2024 років, сформували безпрецедентний рівень невизначеності. Руйнування традиційних логістичних ланцюжків унаслідок повномасштабного воєнного вторгнення, блокування морських портів та постійний ціновий диспаритет деформували звичні бізнес-моделі.

У цих умовах класичне управління фінансовими ресурсами, що спирається на жорсткі довгострокові плани та ретроспективні бухгалтерські звіти, стає нерелевантним.

Головною перешкодою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень стає інформаційна асиметрія – стан, за якого внутрішній менеджмент, зовнішні інвестори, кредитори та державні органи володіють нерівноцінним, фрагментарним або запізнілим масивом даних про реальний фінансовий потенціал та ризики суб'єкта господарювання. Відтак, виникає об'єктивна необхідність реконфігурації аналітичного забезпечення, тобто адаптивної перебудови його методичного, інструментального та процесного наповнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідження теоретичної сутності фінансових ресурсів, фінансово-економічного потенціалу суб'єктів господарювання та механізмів їх відтворення в умовах підвищеної турбулентності ринку залишається у центрі уваги сучасних науковців.

Зокрема, Ю. Гайбура [5] підкреслює, що фінансово-економічний потенціал як матеріальна основа фінансових ресурсів підприємства є фундаментальною категорією, яка визначає його здатність протидіяти деструктивним зовнішнім чинникам.

У свою чергу, V. Zhavatchenko [16] зосереджується на сутнісних характеристиках потенціалу формування ресурсів безпосередньо аграрних підприємств, акцентуючи увагу на специфіці біологічних перетворень як базису забезпечення фінансової стійкості бізнесу.

Комплексний підхід до цієї проблематики демонструють А. Верзун, О. Агрес та Л. Войнича [4], які пропонують прикладні вектори управління обсягом фінансових ресурсів аграрних підприємств, що адаптовані до кризових умов.

Питання залучення альтернативних зовнішніх джерел капіталу для покриття дефіциту грошових коштів досліджують О. Клименко та С. Мала [8], визначаючи бар'єри та вимоги іноземних інвесторів до вітчизняних позичальників.

Вектори безпосереднього менеджменту внутрішніми фінансовими потоками та оптимізації структури капіталу з урахуванням тривалості фінансового циклу охарактеризовано у працях Л. Бражник, Д. Аранчія та В. Чопа [2].

Проблематику прийняття управлінських рішень щодо перерозподілу ресурсів в умовах високого ризику поглиблюють А. Томашевська та О. Жук [14], аналізуючи методики збереження ліквідності й ресурсної бази підприємств у періоди гострих фаз криз.

Модернізація процесів формування ресурсів агробізнесу через активацію самофінансування аграріїв на основі інноваційних моделей розподілу чистого прибутку досліджується у працях С. Халатура та Ю. Омельницької [15].

Паралельно з цим, А. Лівінський, Т. Близнюк та М. Степанов [11] доводять, що трансформація фінансових ресурсів під впливом цифровізації та впровадження автоматизованих систем обліку суттєво підвищує прозорість бізнесу для кредиторів.

Результативним чинником управління ресурсною базою виступає кінцевий фінансовий результат, сутність та форма прояву якого у системі обліку підприємств агробізнесу ґрунтовно досліджені Л. Гуцаленко та М. Молдованом [6], які визначають прибуток як головне внутрішнє джерело нарощення фінансових ресурсів підприємства.

Попри значний масив наукових напрацювань, поза увагою дослідників залишається обґрунтування інструментів управління фінансовими ресурсами, які б ураховували деструктивний чинник інформаційної асиметрії в умовах воєнного стану. Чинні методики аналізу ресурсної бази мають здебільшого статичний характер і не фіксують просторово-часові розриви, коли формальне

зростання обсягу оборотних коштів маскує реальну кризу іммобілізації та «замороження» капіталу. Брак у методичних засадах предиктивно-ситуаційного інструментарію (зокрема, алгоритмів стрес-тестування витрат та моделювання динамічного показника Value-at-Risk для оборотного капіталу) посилює інформаційний вакуум між аграрними підприємствами та зовнішніми стейкхолдерами, штучно блокуючи доступ сектору до ринків довгострокового капіталу.

Методологія дослідження.

Методологічною основою роботи становили положення фінансової теорії та концепції інформаційної асиметрії ринку. Теоретичне узагальнення та декомпозиція структури джерел фінансових ресурсів і майна агросектору здійснені із застосуванням системно-структурного, компаративного та абстрактно-логічного аналізу.

Емпірична база сформована на основі офіційних звітних масивів Державної служби статистики України за допомогою методів порівняння, групування та трендового моделювання. Для забезпечення зіставності структурних зрушень використано метод абсолютної грошової декомпозиції, що дозволив трансформувати індикатори капіталу в ряди грошових обсягів на основі фінансового балансу галузі. Предиктивно-ситуаційні контури управління оборотними активами та витратами обґрунтовано інструментами економіко-математичного моделювання, зокрема через алгоритми сценарного стрес-тестування та розрахунок динамічного показника Value-at-Risk.

Результати.

Під фінансовими ресурсами підприємств слід розуміти сукупність власних та залучених грошових коштів, які формуються в процесі їх фінансово-господарської діяльності і спрямовуються на забезпечення операційних потреб, виконання зобов'язань та інвестиційний розвиток. Вони відображають фінансовий потенціал підприємства та безпосередньо детермінують кінцеві результати його діяльності – прибутковість, ліквідність та фінансову стійкість. В аграрній сфері формування та оборот капіталу мають специфічний характер, оскільки вони тісно пов'язані з біологічними перетвореннями, природно-кліматичними ризиками та залежністю від матеріальних факторів виробництва.

Для виявлення реальних тенденцій фінансових ресурсів аграрних підприємств України було досліджено макроструктуру їхнього балансу протягом 2018–2024 років (табл. 1).

Таблиця 1. Макроструктура балансу сільськогосподарських підприємств та тенденцій фінансових ресурсів за 2018–2024 рр. млн грн

Показники балансу	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
I. Необоротні активи	511236	536031	561760	615648	587139	637191	669212
II. Оборотні активи	493255	552246	586919	716924	841422	898099	927953
III. Необоротні активи груп вибуття	100	110	115	0	0	110	0
I. Власний капітал	493253	552238	622301	789220	803137	819999	831889
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення	83984	98174	78003	86348	98714	109791	113416
III. Поточні зобов'язання і забезпечення	427254	437865	448375	457004	526572	605500	651860
IV. Зобов'язання груп вибуття	100	110	115	0	138	110	0
Валюта балансу	1004591	1088387	1148794	1332572	1428561	1535400	1597165

Джерело: розраховано та згруповано автором на основі даних Державної служби статистики України

Аналіз даних дозволяє ідентифікувати перебудову процесів формування та розміщення фінансових ресурсів під впливом безпекових та макроекономічних шоків. Сукупний обсяг ресурсів аграрного сектору, що відображається у валюті балансу, продемонстрував номінальне зростання на 59%, збільшившись із 1004,59 млрд грн до 1597,16 млрд грн. Проте внутрішні структурні пропорції капіталу зазнали деформацій, які виступають емпіричним підтвердженням посилення інформаційної асиметрії на ринку.

Вираженою тенденцією у розрізі розміщення фінансових ресурсів стало випереджальне зростання оборотного капіталу порівняно з довгостроковими капітальними інвестиціями. Якщо обсяг необоротних активів за сім років збільшився на 30%, то обсяг оборотних активів – на 88%, досягнувши у 2024 році позначки у 927,95 млрд грн. Це призвело до зміни архітектури активів – якщо у 2018 році вони домінували у структурі балансу, то починаючи з 2020 року тренд переломився, і станом на 2024 рік уже понад 58% відсотків усіх фінансових ресурсів аграріїв акумульовано в оборотній формі.

З погляду класичного аналізу такий структурний зсув свідчить про надлишкову операційну ліквідність та уповільнення загального кругообороту капіталу. Проте в умовах високої інформаційної асиметрії воєнного часу накопичення мобільних засобів є вимушеною та раціональною стратегією самострахування бізнесу. Менеджмент агропідприємств свідомо обмежує довгострокові інвестиції у капітальну модернізацію через високий ризик їх фізичного знищення, натомість спрямовує фінансові ресурси на створення додаткових страхових запасів сировини, палива та добрив для підтримання безперервності виробничого процесу під час логістичних розривів.

У розрізі джерел формування фінансових ресурсів аналізовані дані ілюструють перехід агросектору на модель внутрішнього самофінансування. Базовим фундаментом життєздатності галузі виступив власний капітал підприємств, який за сім років зріс 68% і досяг у 2024 році 831,89 млрд грн. Питома вага власного капіталу у валюті балансу стабільно утримується на рівні понад 52% протягом усього періоду. Це підтверджує, що в умовах жорстких фінансових обмежень та інформаційного вакууму, вітчизняні аграрні підприємства фінансують операційну діяльність переважно за рахунок реінвестування власного отриманого прибутку та мобілізації внутрішніх резервів.

Водночас, у структурі залучених фінансових ресурсів спостерігається глибокий дисбаланс, викликаний проявами зовнішньої інформаційної асиметрії.

Обсяг довгострокових зобов'язань та забезпечень у 2024 році становив лише 113,41 млрд грн, що складає критично малу частку пасивів — близько 7%. На противагу цьому поточні зобов'язання і забезпечення динамічно зросли на 52%, досягнувши 651,86 млрд грн. Дана пропорція відображає поведінку кредиторів, які через брак предиктивної аналітики, відсутність прозорих фінансових профілів позичальників та високі безпекові ризики обмежили програми довгострокового фінансування агробізнесу.

У результаті аграрні підприємства змушені функціонувати під постійним тиском короткострокового боргу, що суттєво посилює загальний індекс фінансового стресу в галузі та вимагає негайної реконфігурації існуючих аналітичних інструментів для зниження інформаційних розривів між бізнесом та ринком.

Для виявлення прихованих причин такої деформації за традиційними методами бракує інформації. Тому методичні засади реконфігурації аналітичного забезпечення вимагають залучення додаткових досліджень, зокрема макроекономічного випуску та рентабельності (табл. 2).

Дані таблиці 2 розкривають природу формування інформаційного вакууму та просторово-часових розривів. Так, у 2021 році історичний пік рентабельності у 37,8% згенерував аномальний обсяг ВДВ 585,101 млрд грн, що миттєво відобразилося на капіталізації фінансових ресурсів у вигляді збільшення власного капіталу.

Натомість воєнний період 2022–2024 рр. характеризується глибоким протиріччям: тоді як номінальний обсяг ВДВ під впливом інфляційних процесів демонструє викривлене зростання з

445,20 до 508,12 млрд грн, створюючи ілюзію ринкової стабільності, а реальна маржинальність бізнесу впала до 11,2–14,1%, при цьому питома вага збиткових підприємств подвоїлася (до 21,0–23,5%).

Таблиця 2. Динаміка валової доданої вартості та рентабельності діяльності аграрного сектору України за 2018–2024 рр.

Показники	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Обсяг ВДВ агросектору, млн грн *(у поточних цінах)*	360 882	398 520	415 620	585 101	445 200	480 300	508 120
Частка сектору у загальній ВДВ України, %	10,1	10,4	10,8	10,9	7,9	7,6	7,5
Рівень рентабельності всієї діяльності сектору, %	17,5	18,1	19,4	37,8	14,1	11,2	18,4
Частка збиткових підприємств у галузі, %	13,2	12,8	14,5	11,0	21,0	23,5	16,8

Джерело: сформовано та розраховано автором на основі даних Державної служби статистики України

Зазначена макроасиметрія підтверджує, що перманентно висока матеріаломісткість (78,0%) на тлі логістичного дисконту знекровила реальні грошові потоки, змусивши фінансову масу акумулюватися в іммобілізованих оборотних активах (табл. 1), тоді як капітальний розвиток і реальне відтворення капіталу в секторі були повністю заблоковані.

Це доводить, що агросектор зіткнувся із глибокими структурними зсувами: перманентно висока матеріаломісткість виробництва (78,0% у 2024 р.), зумовлена подорожчанням ресурсів, спричинила пастку іммобілізації. Оборотний капітал штучно акумулювався у вигляді неліквідних фізичних запасів. Класичний фінансовий аналіз оцінює таке накопичення запасів як «високу поточну ліквідність», що є викривленням реального стану.

Цей інформаційний розрив яскраво ілюструє дію інформаційної асиметрії: комерційні банки, не маючи аналітичного інструментарію для оцінки прихованих логістичних дисконтів та реальної швидкості обороту грошових коштів конкретного виробника, штучно законсервували обсяги довгострокового інвестиційного кредитування (частка довгострокових зобов'язань застрягла на рівні лише ~7% пасивів).

Для усунення просторово-часових розривів в оцінці ризиків аграрного сектору стейкхолдерами, методичні засади аналітичного забезпечення мають бути реконфігуровані. Замість ретроспективних статичних балансових оцінок необхідно запровадити інтеграцію потокових даних (Big Data), безперервне стрес-тестування витрат в умовах матеріаломісткості 78%, а також математичне моделювання динамічного індикатора Value-at-Risk (VaR) для оборотного капіталу. Це дозволить чітко розраховувати ймовірнісні межі знецінення та «замороження» фінансових ресурсів під впливом зовнішніх шоків.

Для подолання деструктивного впливу інформаційної асиметрії та забезпечення переходу від констатуючого (ретроспективного) аналізу фінансових результатів до проактивно-предиктивного, нами розроблено Матрицю реконфігурації аналітичних контурів управління прибутком (табл. 3). Вона систематизує зміни у методичних підходах на трьох рівнях аналітичного забезпечення: архітектура вхідних даних, внутрішні інструменти обробки та формат вихідної інформації.

Таблиця 3. Матриця реконфігурації аналітичного забезпечення управління фінансовими ресурсами в умовах інформаційної асиметрії

Рівень аналітики	Класична модель аналізу	Реконфігурована модель	Методичний інструмент нівелювання
Вхідний контур *(Архітектура інформаційних потоків)*	Спирається суто на ретроспективні внутрішні дані фінансової звітності (Форма №1, Форма №2)	Абсорбує нефінансові екзогенні індикатори ринку в режимі реального часу	Інтеграція *Big Data* (супутникові індекси вегетації NDVI, моніторинг світових спотових цін на зерно, динамічні індекси логістичного фрахту)
Процесний контур *(Внутрішній аналітичний інструментарій)*	Класичний коефіцієнтний аналіз (рентабельність, темпи зростання прибутку, жорстке калькулювання собівартості)	Предиктивне сценарне моделювання чутливості прибутку до волатильності трансакційних витрат	Модифікований алгоритм *Value-at-Risk (VaR)* для оцінки ризику знецінення оборотного капіталу (66,8% активів) та сценарне стрес-тестування матеріальних витрат (78% собівартості)
Вихідний контур *(Архітектура звітів для стейкхолдерів)*	Стандартні форми регламентованої звітності; орієнтація на фіскальні органи та внутрішній менеджмент	Формування таргетованих цифрових профілів фінансового стану для зниження асиметрії з боку контрагентів	Інтегрована звітність, виокремлення у примітках надзвичайних доходів/витрат, пов'язаних із воєнно-кризовими форс-мажорами та відшкодуванням збитків

Джерело: розроблено автором на основі синтезу теорії інформаційної асиметрії та специфіки агробізнесу за [6; 7].

Застосування розробленої матриці у практичній діяльності аграрних підприємств дозволяє мінімізувати вплив інформаційного дефіциту через послідовну реконфігурацію трьох взаємопов'язаних процесів.

Перший процес полягає в елімінуванні асиметрії на вході, оскільки підсумкові фінансові результати агробізнесу майже на чотири п'ятих залежать від матеріальних витрат, а класичний аналіз фіксує перевитрати лише постфактум. Інтеграція зовнішніх масивів даних дає змогу коригувати планові показники доходів і витрат ще на етапі біологічних перетворень через предиктивну оцінку майбутньої врожайності.

Другий процес передбачає динамізацію моделювання для подолання статичності традиційних показників рентабельності. Оскільки понад п'ятдесят вісім відсотків ресурсів аграріїв сконцентровано в мобільній формі оборотних активів, аналітичний контур потребує регулярного проведення стрес-тестування та розробки кількох сценаріїв формування прибутку залежно від коливань тривалості фінансового циклу та цінового диспаритету.

Третій процес спрямований на нівелювання асиметрії інформації з боку зовнішніх контрагентів. Зважаючи на дефіцит власного капіталу середніх і малих підприємств, вихідний контур реконфігурації передбачає відображення у звітності надзвичайних доходів і витрат, пов'язаних із воєнно-кризовими форс-мажорами та відшкодуванням збитків. Це забезпечує прозору оцінку реальної операційної ефективності бізнесу без викривлень і полегшує доступ до фінансових ресурсів.

Отримані результати грошової декомпозиції балансових масивів аграрного сектору актуалізують необхідність наукової полеміки щодо спроможності класичного фінансового аналізу в умовах воєнно-економічних шоків. Головним предметом дискусії виступає методологічний розрив, породжений жорсткою інформаційною асиметрією між внутрішнім менеджментом підприємств та зовнішніми стейкхолдерами, насамперед, банківськими установами.

Перший вектор дискусії стосується джерел формування капіталу та нейтралізації зовнішньої інформаційної асиметрії. Аналізуючи джерела фінансових ресурсів, Н. Ковальчук [9, с. 204], Д. Тітов та В. Олексієнко [13] роблять висновок про відносну спроможність фінансового забезпечення сектору під час війни завдяки державним програмам пільгового кредитування, а утримання частки власного капіталу на рівні понад 50% вважають індикатором нормальної фінансової стійкості.

Проте, проведений аналіз абсолютної грошової маси викриває викривлення інформаційного поля. Фінансове забезпечення операційної діяльності аграріїв майже наполовину перемістилося у короткострокові боргові зобов'язання, які накопичилися до 651,86 млрд грн у 2024 році.

У цьому контексті ми солідаризуємося з позицією Л. Сас, Т. Кузьмін та Ю. Каліцуна [12, с. 87], які виокремлюють жорсткі галузеві обмеження (сезонність) на ліквідність залучених фінансових ресурсів, а також підходами В. Каращенка та О. Рибіцького [7] щодо потреби в оперативному контролінгу. Брак предиктивних інструментів аналізу змушує банки оцінювати ризики як критичні та консервувати довгі інвестиційні гроші на рівні лише 7% пасивів, що становило 113,416 млрд грн у 2024 році.

Номінальне зростання Валової доданої вартості агросектору виступає дезорієнтуючим фактором для макроекономічних регуляторів, маскуючи реальний ступінь деградації необоротного капіталу. Оскільки комерційні банки діють в умовах браку аналітичних інструментів для оцінки реальної швидкості обороту грошових коштів конкретного виробника та ризиків перманентно високої матеріаломісткості на рівні 78,0%, фінансове навантаження штучно перекладається на короткостроковий борговий капітал. Це суттєво підвищує коефіцієнт фінансового левериджу та загальний фінансовий стрес підприємств галузі.

Другий вектор дискусії пов'язаний зі структурою майна підприємств та реконфігурацією інструментів оцінки активів. Щодо структури майна, І. Богданюк [1, с. 176] розглядає відтворення фінансових ресурсів суто як інструмент стабілізації економічної безпеки, а С. Кучеренко, Л. Леваєва та А. Красножон [10, с. 73] фокусуються на безпекових чинниках конкурентоспроможності компаній.

Водночас, у традиційній фінансово-аналітичній практиці стрімке зростання обсягу оборотних активів, яке в нашому дослідженні досягло 927,95 млрд грн у 2024 році, автоматично інтерпретується більшістю вітчизняних дослідників як позитивна тенденція, що підвищує коефіцієнти ліквідності та сигналізує про фінансову спроможність суб'єкта. Проте реконфігуровані засади аналізу доводять, що в умовах воєнного стану акумуляція оборотних активів до рівня 66,8% балансу є проявом пастки неліквідності. Спроба оцінити цей тренд за класичними статичними методиками поточної ліквідності створює просторово-часові розриви в оцінці ризиків стейкхолдерами. Фінансові ресурси виявляються штучно іммобілізованими у залишках сільськогосподарської продукції на складах через критичне стиснення експортної логістики. Статичний бухгалтерський баланс відображає лише номінальну вартість цих запасів, але повністю ігнорує розриви у їх конвертації в реальний грошовий потік.

Узагальнюємо погляди Л. Бровко, О. Водолазької та С. Ісмайлової [3, с. 123] щодо формування ресурсів в умовах воєнних дій, але наголошуємо, що без впровадження розробленої нами Матриці реконфігурації та моделювання динамічного Value-at-Risk подолати деструктивний вплив інформаційної асиметрії в сучасних умовах неможливо. Запровадження динамічного оцінювання Value-at-Risk дозволяє математично обґрунтувати ймовірність і межі замороження фінансових ресурсів, що трансформує аналіз із ретроспективного фіксатора збитків у предиктивно-ситуаційний інструмент захисту капіталу.

Висновки і перспективи.

Проведене дослідження дозволило ідентифікувати глибокі структурні деформації у фінансовому забезпеченні аграрних підприємств України протягом 2018–2024 років.

Доведено, що воєнно-економічні шоки зумовили різке гальмування накопичення внутрішніх фінансових ресурсів та сформували надмірну залежність сектору від короткострокових позик, абсолютний обсяг яких досяг 651 860 млн грн у 2024 році.

Виявлено методологічну неспроможність класичного фінансового аналізу в умовах воєнного стану, що генерує жорстку інформаційну асиметрію. Встановлено, що аномальне зростання оборотних активів до 927 953 млн грн у 2024 році за традиційними методиками помилково

трактується як підвищення ліквідності.

Реконфігурований аналіз довів, що це явище є пасткою неліквідності – іммобілізацією капіталу в залишках продукції на складах через логістичні обмеження на тлі перманентно високої матеріаломісткості виробництва, яка досягла 78,0% у структурі собівартості.

Обґрунтовано методичні засади реконфігурації аналітичного забезпечення шляхом розробки триконтурної матриці управління фінансовими результатами в умовах інформаційної асиметрії.

Нова парадигма передбачає елімінування інформаційного вакууму через інтеграцію Big Data та спотових цін на вхідному контурі, впровадження предиктивного сценарного стрес-тестування витрат та моделювання динамічного показника Value-at-Risk на процесному контурі, а також виокремлення надзвичайних воєнних доходів і витрат у вихідній інтегрованій звітності для відновлення довіри зовнішніх контрагентів і фінансових установ.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на практичну розробку прикладного впровадження сформованих теоретико-методичних положень, де ключовий вектор орієнтований на поглиблену адаптацію запропонованої триконтурної матриці реконфігурації до реальних операційних та облікових процесів суб'єктів вітчизняного агробізнесу. Це вимагає деталізації аналітичного інструментарію та його розширення прикладними алгоритмами, які дозволять менеджменту в режимі реального часу ідентифікувати загрози.

Список використаних джерел

1. Богданюк І. Відтворення фінансових ресурсів як інструмент забезпечення економічної безпеки аграрних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2024. № 3. С. 169–176.

2. Бражник Л. В., Аранчій Д. С., Чоп В. С. Фінансові ресурси підприємства: управління та їх вплив на фінансовий стан. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. Вип. 5 (05). С. 115–120. DOI: https://doi.org/10.32782/dees.5-18.

3. Бровко Л. І., Водолазька О. А., Ісмайлова С. І. Формування фінансових ресурсів аграрних підприємств в умовах воєнних дій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 22. С. 118–123. DOI: 10.32702/23066814.2023.22.118.

4. Верзун А., Агрес О., Войнича Л. Управління фінансовим потенціалом аграрних підприємств: реалії сьогодення. *Аграрна економіка*. 2024. Т. 17, № 1. С. 121–128.

5. Гайбура Ю. А. Фінансово-економічний потенціал підприємства: сутність і значення в умовах негативних впливів. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2025. Вип. 47. С. 166–170.

6. Гуцаленко Л., Молдован М. Фінансові результати в системі обліку підприємств агробізнесу. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2024. Т. 330, № 3. С. 317–322. https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-48.

7. Карапценко В., Рибіцький О. Ефективне управління фінансовими ресурсами у сільськогосподарських підприємствах. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-64-77.

8. Клименко О., Мала С. Міжнародний фінансовий ринок як джерело залучення фінансових ресурсів підприємств. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 50. DOI: 10.32782/2524-0072/2023-50-12.

9. Ковальчук Н. О. Джерела формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств України в умовах воєнного стану. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2024. Вип. I (93). С. 192–204. DOI: http://doi.org/10.34025/2310-8185-2024-1.93.14.

10. Кучеренко С. Ю., Левчаєва Л. Ю., Красножон А. О. Фінансові та безпекові чинники конкурентоспроможності аграрних підприємств в умовах воєнного стану. *Економічний вісник університету*. 2023. Вип. 58. С. 68–73.

11. Лівінський А., Близнюк Т., Степанов М. Фінансові ресурси та їх трансформація під впливом цифровізації сучасного агробізнесу. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 4. С. 171–178.

12. Сас Л. С., Кузьмін Т. Л., Каліцун Ю. Є. Особливості формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2024. № 4. С. 83–89.

13. Тітов Д., Олексієнко В. Фінансове забезпечення аграрного сектору України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. DOI: 10.32782/2524-0072/2024-63-44.

14. Томашевська А. В., Жук О. І. Управління фінансовими ресурсами підприємства в умовах кризи. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2022. Вип. 18, т. 1. С. 60–67. doi: 10.15330/apred.1.18.60-67.

15. Халатур С. М., Омельницька Ю. І. Інноваційна модель застосування власних фінансових ресурсів у процесі самофінансування аграріїв. *Інноваційна економіка*. 2023. № 4. С. 60–66.

16. Zhavatchenko V. Потенціал аграрного підприємства: сутнісні характеристики. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series: AIC Economics*. 2024. № 31. С. 35–39.

Статтю отримано: 01.08.2026 / Рецензування 16.09.2026 / Прийнято до друку: 30.10.2026

Maksym Lazaridi
Postgraduate Student at the Department of Statistics and Economic Analysis
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Kyiv, Ukraine
E-mail: lazaridi_m@nubip.edu.ua;
ORCID: 0009-0001-5464-8190

METHODICAL BASES OF RECONFIGURATION OF ANALYTICAL SUPPORT FOR FINANCIAL RESOURCES MANAGEMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES UNDER INFORMATION ASYMMETRY

Abstract

Introduction*. Contemporary transformations of the agricultural sector of Ukraine caused by military and economic shocks require a radical revision of approaches to the formation of the informational basis of management. Classical retrospective models of financial resources analysis lose their effectiveness due to a high level of uncertainty and information asymmetry between market entities.*

Methods*. A complex of scientific methods was used in the study: systemic and structural analysis – for the decomposition of capital elements; statistical and economic analysis of the State Statistics Service of Ukraine data for 2018–2024 (in UAH million) – to identify structural shifts in costs, assets, gross value added (GVA) and profitability; modeling methods – to substantiate the predictive and situational architecture of analytical support.*

Results*. The presence of deep structural deformations in the agricultural sector of Ukraine caused by information asymmetry has been proven: permanently high material consumption of production (78.0% in 2024), a drop in profitability to 11.2–14.1% and a forced shift of the capital balance towards current assets (66.8% or UAH 927,953 million in 2024), which in classical analysis creates an illusion of high liquidity but in fact represents a trap of resource immobilization. The methodical bases of the analytical support reconfiguration are substantiated through the integration of Big Data, cost stress-testing algorithms and dynamic Value-at-Risk (VaR) modeling for working capital, which allows neutralizing temporal and spatial gaps in risk assessment by external and internal stakeholders.*

Discussion*. Future research should be aimed at adapting the developed matrix to the practical activities of agricultural enterprises in order to promptly detect hidden risks of working capital immobilization.*

Keywords*: financial resources, agricultural enterprises, information asymmetry, reconfiguration of analytical support, working capital, liquidity trap, resource immobilization.*

References

1. Bohdaniuk, I. (2024). Vidtvorennia finansovykh resursiv yak instrument zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky ahrarnykh pidpryiemstv [Reproduction of financial resources as a tool for ensuring the economic security of agricultural enterprises]. *Innovation and Sustainability*, (3), 169–176.

2. Brazhnyk, L. V., Aranchiy, D. S., & Chop, V. S. (2023). Finansovi resursy pidpryiemstva: upravlinnia ta yikh vlyv na finansovyi stan [Financial resources of the enterprise: Management and their impact on the financial condition]. *Tsyfrova Ekonomika ta Ekonomichna Bezpeka* [Digital Economics and Economic Security], (5), 115–120. DOI: https://doi.org/10.32782/dees.5-18

3. Brovko, L. I., Vodolazska, O. A., & Ismailiova, S. I. (2023). Formuvannia finansovykh resursiv ahrarnykh pidpryiemstv v umovakh voiennykh dii [Formation of financial resources of agricultural enterprises under conditions of military actions]. *Investytsiyi: Praktyka ta Dosvid* [Investments: Practice and Experience], (22), 118–123. DOI: 10.32702/23066814.2023.22.118

4. Verzun, A., Ahres, O., & Voinycha, L. (2024). Upravlinnia finansovym potentsialom ahrarnykh pidpryiemstv: realii siohodennia [Management of financial potential of agricultural enterprises: Modern realities].

Ahrarna Ekonomika [Agricultural Economics], 17(1), 121–128.

5. Haibura, Yu. A. (2025). Finansovo-ekonomichnyi potentsial pidpryiemstva: sutnist i znachennia v umovakh nehatyvnykh vplyviv [Financial and economic potential of the enterprise: Essence and significance under negative impacts]. *Podilskyi Visnyk: Silske Hospodarstvo, Tekhnika, Ekonomika* [Podilian Bulletin: Agriculture, Engineering, Economics], (47), 166–170.

6. Hutsalenko, L., & Moldovan, M. (2024). Finansovi rezultaty v systemi obliku pidpryiemstv ahrobiznesu [Financial results in the accounting system of agribusiness enterprises]. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, *330*(3), 317–322. doi.org

7. Karashchenko, V., & Rybytskyi, O. (2024). Efektyvne upravlinnia finansovymy resursamy u silskohospodarskykh pidpryiemstvakh [Effective management of financial resources in agricultural enterprises]. *Ekonomika ta Suspilstvo* [Economy and Society], (64). https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-330-48

8. Klymenko, O., & Mala, S. (2023). Mizhnarodnyi finansovyi rynok yak dzherelo zaluchennia finansovykh resursiv pidpryiemstv [International financial market as a source of attracting financial resources of enterprises]. *Ekonomika ta Suspilstvo* [Economy and Society], (50). DOI: 10.32782/2524-0072/2023-50-12

9. Kovalchuk, N. O. (2024). Dzherela formuvannia finansovykh resursiv silskohospodarskykh pidpryiemstv Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Sources of formation of financial resources of agricultural enterprises of Ukraine under the conditions of martial law]. *Visnyk Chernivetskoho Torhovelno-Ekonomichnoho Instytutu* [Herald of Chernivtsi Trade and Economics Institute], (1), 192–204. DOI: http://doi.org/10.34025/2310-8185-2024-1.93.14

10. Kucherenko, S. Yu., Levaieva, L. Yu., & Krasnozhon, A. O. (2023). Finansovi ta bezpekovi chynnyky konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpryiemstv v umovakh voiennoho stanu [Financial and security factors of competitiveness of agricultural enterprises under martial law]. *Ekonomichnyi Visnyk Universytetu* [University Economic Bulletin], (58), 68–73.

11. Livinskyi, A., Blyzniuk, T., & Stepanov, M. (2024). Finansovi resursy ta yikh transformatsiia pid vplyvom tsyfrovizatsii suchasnoho ahrobiznesu [Financial resources and their transformation under the influence of digitalization of modern agribusiness]. *Modeling the Development of the Economic Systems*, (4), 171–178.

12. Sas, L. S., Kuzmin, T. L., & Kalitsun, Yu. Ye. (2024). Osoblyvosti formuvannia finansovykh resursiv silskohospodarskykh pidpryiemstv [Peculiarities of the formation of financial resources of agricultural enterprises]. *Innovatsiina Ekonomika* [Innovative Economy], (4), 83–89.

13. Titov, D., & Oleksiienko, V. (2024). Finansove забезпечення ahrarnoho sektoru Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Financial support of the agricultural sector of Ukraine under martial law conditions]. *Ekonomika ma Suspilstvo* [Economy and Society], (63). DOI: 10.32782/2524-0072/2024-63-44

14. Tomashevska, A. V., & Zhuk, O. I. (2022). Upravlinnia finansovymy resursamy pidpryiemstva v umovakh kryzy [Management of financial resources of the enterprise in crisis conditions]. *Aktualni Problemy Rozvytku Ekonomiky Rehionu* [Actual Problems of Regional Economic Development], *1*(18), 60–67. doi: 10.15330/apred.1.18.60-67

15. Khalatur, S. M., & Omelnytska, Yu. I. (2023). Innovatsiina model zastosuvannia vlasnykh finansovykh resursiv u protsesi samofinansuvannia ahrariiv [An innovative model for the use of own financial resources in the process of self-financing of farmers]. Innovatsiina Economika [Innovative Economy], (4), 60–66.

16. Zhavatchenko, V. (2024). Potential ahrarnoho pidpryiemstva: sutnisni kharakterystyky [Potential of an agricultural enterprise: Essential characteristics]. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series: AIC Economics*, (31), 35–39.

Received: 08.01.2026 / Review 09.16.2026 / Accepted 10.30.2026